

Mindebből bizonyos, hogy 1815-ben vagy az utána következő néhány éven belül készült ez a vers is.⁷

*

Mit válaszolt Szemere Gózonynak és min feneklett meg a vállalkozás, egyelőre nem állapítható meg. A Nemzeti Színjárszó Társaság azonban addigi alakjában kevéssel utóbb megszűnt. Kilényi működésének nagyobb sikerű része csak ezután kezdődik, de Kolozsvárt szervezett új énekes társulattal.⁸

Waldapfel József

BÁNK BÁN VIDÉKI PÁLYAFUTÁSÁHOZ

Dr. Németh Antal kitünő munkája „Bánk-bán száz éve a színpadon” címmel nemrég hagyta el a sajtót, („A Színpad” is hozott róla bírálatot). A munka a vidéki „Bánk-bán”-előadásokkal kapcsolatban csak a *kassait*, *kolozsvárit* és *kecskeméti* említi, noha van tudomásunk arról, hogy egyebütt is előadták az irodalomtörténeti szempontból is nagyjelentőségű drámát.

„Bánk-bán” vidéki pályafutásáról szerény kísérletképen megpróbálkozom adataimat *A Színpad* hasábjain publikálni. A gyűjtés folyamatban van, tehát az itt közölt rész *nem teljes*; — rejtett céloom másokat is hasonló munkára ösztönözni, mert úgy vélem, ha összefogunk és együttes kutatómunkánkhoz látunk: oly hatalmas adattár fog rendelkezésünkre állni, a mi fölényesen igazolná a magyar színjátszás fejlettségét.

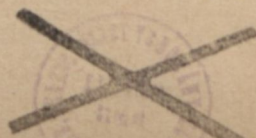
A már említett három „Bánk-bán” előadáson kívül a legrégebb előadások közé iktatjuk a *pozsonyit*. Itt 1858 IV. 29. adták első ízben Katona remekét. „A tragédia tartalma kirívó ellentétben állott ugyan az akkori időekkel, mégis óriási sikert aratott”, — jegyzi meg Benyovszky Károly „A pozsonyi magyar színészet története” c. munkája (Pozsony, 1928) 190. oldalán.

Ezután *Esztergomé* a dicsőség. Itt 1858 VII. 17-én került színre.

Egy év mulva, 1859 nyarán *Nagyváradon* is megjelennek „Bánk-bán” címlapjai, *Molnár György* igazgatása alatt (Lásd: „A váradí színészet története.” Irta: *Naményi Lajos* Nagyvárad 1898 95 old.), —

⁷ A 751. sz. múzeumi kéziratban egybe van kötve Edvi Illyés Pálnak Káldy Juditról írt búcsúztatójával, amely Sopronban 1819-ben nyomtatásban is megjelent, továbbá egy Gellert-fordítással.

⁸ Pótlás. Gózonny Dániel nem volt egészen épelméjű s mindenféle bűnügybe is keveredett. Valóban azonos a halasi Gózon Dániellel s a halasi és ráckevei Gózonok nemeslevelét ő hamisította. (Orsz. Ltár. Helytt. 1832, 7333. szám stb. — Eddig a leghelyesebb adatokat Vizsonta Gyula közölte róla. A Széchenyi-híd története. 1935. — A kortársak Széchenyi Hitel-éről. Irodalomtört. Közl. 1936. 348.) Gózonny József nevet is használt, úgy látszik, akkor, amikor valódi nevén már nagyon ismeretes volt. (A Kiáltó Szó a Világhoz c. Széchenyi-kritikát is G. József néven küldötte még Toldynak.) Lehet, hogy ő a Kecskeméti familia magyarítója is, és csaknem bizonyos, hogy ő a természet leányáé; akkor még Halason volt és Gózonnak írta a nevét. Ugyancsak valószínű, hogy ő a színészetre írt vers szerzője, valamint a Szemerének írt levélé, ezt az írás- és stílus összehasonlítása is valószínűvé teszi. S ha így van, érthető, miért nem foglalkozott Pest megye alügyésze a Pest megyében 1846-ban hatévi börtönre ítélt nyughatatlan ember tervével.

majd 1859 őszén *Győrött* volt a bemutatója. (Lásd: *Koltai Virgil*: „Győr színészete“ II. Rész. 1890 166. old.) (1860 febr. közepén Egressy Gáborral adták.) 1859 IX. 17. *Nyíregyháza* publikuma is gyönyörködik a halhatatlan zseni alkotásában.

1860 január elején bemutatták *Déván*. Ekkor *Pozsonyi Alajos* volt itt a színiigazgató. (*Pesti Napló* 1860 I. 28.) Ez év február végén a vidéken vendégszereplő Egressy Gáborral a címszerepben előadták *Szarvason* is. (*Magyar Színházi Lap* 1860 10. sz.) *Szegeden*: 1860. szeptember 7-én volt a bemutatója, *Molnár György* igazgatása alatt. (*Pesti Napló* 1860 IX. 11.) Ez év okt. havában *Nagyszalontán* betiltották a „Bánk-bán“ előadását. (Lásd erről: *Pesti Napló* 1860 X. 23.)

1861 VIII. *Ungvárott* vendégszerepelt Egressy Gábor. A nagy tragikus természetesen repertoárjába a „Bánk-bán“-t is felvette. *Balogh Károly* és *Fehér Károly* egyesített igazgatóké az érdem, hogy a művelt Ungvár városa is megismerkedett a dráma előadásával. (Okt. közepén ismét fellép benne Egressy. (*Pesti Napló* 1861 X. 19.) 1861 IX. 17. a *Budai Népszínház* is műsorába iktatta „Bánk-bán“-t. *Debrecenben* 1865 X. 7. került színre, az új színház megnyitóján.

Érdekes szereposztása ez volt:

Gertrudis	—	Jókainé
Bánk-bán	—	Molnár György
Petur bán	—	Rónai Gyula
Biberach	—	Gárdonyi Antal
Tiborc	—	Dózsa József
Melinda	—	Libera Gizella

1870 I. *Vácott* volt a premierje Borsos József igazgatóval a címszerepben. (*A Színpad* 1870 6. sz.)

1870 III. 24. *Jászberényben* adták, *Balogh György* igazgatása alatt. (A címszereplő *mükedvelő* volt!)

1870 X. havában *Szatmárt* került színre. (*A Színpad* 1870 14. sz.)

1871 I. 9. Egressy Ákossal bemutatták *Székesfehérvárott*. (U. a. 1870 4. sz.)

1881 XI. 15. előadták *Zoltán Gyula* igazgatása alatt *Békéscsabán*, ahol *Molnár György* vendégszerepelt. 1886 XI. 6. *Marosvásárhelyen* volt a bemutatója, Gerőfi Andorral a címszerepben. (U. a. 1871 I. 5.)

Erődi Jenő